

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Nati Garmendia Ubillos

*Urnieta,
Gipuzkoa
(1929)*

Aurkibidea

Biografia

Urnietan jaio zen, Idiazabal kaleko "Txapel" tabernan. Natiren amak egiten zuen bertan lan eta Natik berak ere asko lagundu izan zion hari. Jatekoa izaten zuten saltzeko eta bazkari eta afariak ere ematen zituzten. Sei seme-alabatan gazteena zen Nati eta ikasketetan gurasoek laguntza handia eman zioten. 17 urtera arte Batxilergoa ikasi zuen eta Valladolidera ere joan zen azken azterketak egitera. Hortik aurrera, ordea, ezin izan zuen jarraitu. Ezkondu aurretik zazpi urtez bulego batean lanean aritu zen, baina ezkondu eta gero etxeakoandre-lanetan aritu zen. Janari-denda bat ere zabaldu zuten Urnietan bertan. Gerra hasi zenean, familia guztiak Aiara joan behar izan zuen segurtasun bila.

Zintak

URN-013

- **Proiektua:** Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Ansa, Ainhoa
- **Data:** 2010-01-14
- **Iraupena:** 72 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Etxeberria, Eider
- **Transkribatzailea(k):** Etxeberria, Eider

Pasarteak

1. Urnietan izandako zenbait aldaketa

- **Erref:** URN-013/002
- **Iraupena:** 0:02:24. **Hasi:** 00:01:38. **Bukatu:** 00:04:02
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa

Laburpena:

Urnieta asko aldatu da. Herriaren lehengo egitura eta eraikinak. "Txapel" taberna janari-denda zen lehen; oinarrizko janariak saltzen zituzten.

2. Etxeko txikiena izatearen abantailak

- **Erref:** URN-013/005
- **Iraupena:** 0:01:17. **Hasi:** 00:06:25. **Bukatu:** 00:07:42
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Goi mailako ikasketak

Laburpena:

Etxeko txikiena izan da Nati; eta, horri esker, abantaila handiak izan ditu: goi mailako batxilergoa egiteko aukera izan zuen.

Transkripzioa

- Ttikina?
- Oain ttikina geldittu naiz, bai.
- Izaten da bentaja batzuk.
- Bai, haundik, haundik izaten dira. Zaharrena kastigatugo izaten da. Gure etxian hala zan behiñik behin. Ta oain... Ez, bentaja haundik izaten dittu gaztiak, gaztenak.
- Adibidez?
- Pues estudiyuak eman zizkiten, "a ver", [...], oain dala "a ver veintinueve, esto, bachiller superior" in nun. "Échale guindas". Hemen in zazpi urtian Donostin, eta Valladolida geo esamiñatzea, eta han titulua atera. "A ver" hoik zenek itten zittun ordun? Bigarrena izango nintzan Urnietan ni, batxillerra in zuna. Beste bat oaindak monja da, bizi da, Etxalberrikoa Sarasola, bizi da. Horregatik esaten dizut ba bentajak bestiak, zaharrena hamalau urte ezkeo etxian lanian. Eta bestiak osoba-izeba batzuk bazittun ez zuenak familik, eta haik Tolosan euki zuen urte pare batian monjetan. Baíño, ez, ni, "hombre", hogeit urtekin lanian hasi nintzan.
- Bentaja haundiya da.
- Bai, bentaja haundiya.

3. Batxillerra ikasteko aukera izan zuen

- **Erref:** URN-013/007
- **Iraupena:** 0:02:31. **Hasi:** 00:08:20. **Bukatu:** 00:10:51
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Goi mailako ikasketak
- Euskara » Euskararen egoera

Laburpena:

Ikastea beti gustatu izan zaio. Batxilerra ikasteko aukera izan zuenez, aprobetxatu egin zuen. Baina, gerora, etxean ez zegoen dirurik karrera bat ordaintzeko, eta bertan geratu behar izan zuen. Garai hartan, goi mailako ikasketak kanpoan egin behar izaten zituzten. Batxilerrean zegoela, ez zekien erdaraz, eta buruz ikasi behar izaten zuen dena. 7 urtean ibili zen hala, Donostian. Orduko azterketak gogoan ditu.

4. Batxilerra buruz ikasi zuen

- **Erref:** URN-013/008
- **Iraupena:** 0:01:50. **Hasi:** 00:10:51. **Bukatu:** 00:12:41
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Goi mailako ikasketak
- Euskara » Euskararen egoera

Laburpena:

Batxilergoa ikasi zuenean, zer ikasgai izan zituzten azaltzen du. Dena gainditu arren, bere iritziz, ez zuen ikasi, buruz ikasten baitzituen gauzak.

5. Emakume gutxik ikasten zuten garai hartan batxilerra

- **Erref:** URN-013/009
- **Iraupena:** 0:01:27. **Hasi:** 00:12:41. **Bukatu:** 00:14:08
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Goi mailako ikasketak
- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna

Laburpena:

Laboreak oso garrantzitsuak ziren garai hartan. Emakume gutxik ikasten zuen garai hartan batxilergoa: bera Urnietako bigarren emakumea izan zen. Ikasteko borondate handia zeukaten beraiek.

6. "Txapel" taberna

- **Erref:** URN-013/011
- **Iraupena:** 0:01:00. **Hasi:** 00:14:56. **Bukatu:** 00:15:56
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa » Tabernak eta jatetxeak

Laburpena:

Txapel taberna lehen nolakoa zen azaltzen du. Baserritik etortzen zen jendeak gosari txikia hartzen zuen bertan; bazkariak ematen zituzten...

7. Udatiarrak Urnietan

- **Erref:** URN-013/012
- **Iraupena:** 0:00:54. **Hasi:** 00:15:56. **Bukatu:** 00:16:50
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Oporrak

Laburpena:

Urnietara, lehen, jende asko etortzen zen uda pasatzera. Haiek sortutako giroa nolakoa zen azaltzen du.

8. Gerran ere, elkartasun handia

- **Erref:** URN-013/013
- **Iraupena:** 0:02:00. **Hasi:** 00:16:50. **Bukatu:** 00:18:50
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » lhes egin beharra
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Auzokoen arteko harremana

Laburpena:

Gerra garaian, Aiara joan ziren, Urnietako taberna utzita. Han, etxe batean, 20 bat lagun kabitu ziren. Oso jende jatorra zen etxe hartakoa; izugarri ondo portatu ziren beraiekin. Amak sukaldean egiten zien, eta asko estimatzen zioten hori. Lehen, elkartasun handia zegoen.

9. Valladolida joateko treneko giroa

- **Erref:** URN-013/015
- **Iraupena:** 0:01:57. **Hasi:** 00:19:20. **Bukatu:** 00:21:17
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Garraioak » Trenak

Laburpena:

Valladolida trenez joaten ziren errebalidako azterketa egitera. Trenaren ibilbidea, bidaiariak... Orduko giroa gogoan du. Behin, aterkia irekita eraman behar izan zuten, sabaiko zuloetatik euria sartzen baitzen. Tren haren egitura nolakoa zen azaltzen du.

10. Errebalidako azterketa Valladoliden

- **Erref:** URN-013/016
- **Iraupena:** 0:00:51. **Hasi:** 00:21:17. **Bukatu:** 00:22:08
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Goi mailako ikasketak

Laburpena:

Errebalidako azterketa egitera Valladolida joaten ziren. Azterketa hartan, edozein gai sar zitekeen.

11. Batxilerraren ostean, oraindik ikasteko gogoa

- **Erref:** URN-013/017

- **Iraupena:** 0:01:17. **Hasi:** 00:22:08. **Bukatu:** 00:23:25
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Goi mailako ikasketak
- Ekonomia eta industria » Emakumeak lan-munduan (etxetik kanpo)

Laburpena:

Batxilerra bukatutakoan, 3 urtean aritu zen takigrafia ikasten. Orduan, enpresa batean sartu zen lanean, eta 7 urte eman zituen han. Ezkondu ostean, ordea, gaizki ikusia zegoen emakumeek etxetik kanpo lan egitea; eta lana utzi zuen. 45 urte inguru zituela, dudatan egon zen karrera bat ikasi ala ez; baina, azkenean, ezetz erabaki zuen.

12. "Beranduegi" iristeagatik, kanpoan egin behar lo

- **Erref:** URN-013/023
- **Iraupena:** 0:00:45. **Hasi:** 00:30:38. **Bukatu:** 00:31:23
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna

Laburpena:

Zinemara joaten ziren gaztetan. Behin, lagun bati ez zioten etxean sartzen utzi, "beranduegi" iristeagatik. Orduan, Natiren etxean gelditu zen lotan.

13. Mozorroekin entretenituta

- **Erref:** URN-013/027
- **Iraupena:** 0:01:53. **Hasi:** 00:35:45. **Bukatu:** 00:37:38
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Herriaren nortasuna
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak

Laburpena:

Umetan, kalean egoten ziren errepidean jostatzen. Eta, batzuetan, etxe batean elkartzen ziren herriko gazteak. Bertako emakumea zomorroz mozorrotzen zen, eta denak garrasika aritzen ziren. Anttoni "Kaxetakoa" zen mozorrotzen zen hura, eta umeak entretenituta egoten ziren berekin. Anttoni jostuna zen.

14. Inauteriak debekatuta, Tolosan izan ezik

- **Erref:** URN-013/028
- **Iraupena:** 0:01:29. **Hasi:** 00:37:38. **Bukatu:** 00:39:07
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Inauteriak

Laburpena:

Inauterietan, Tolosara joaten ziren, 17 urte zituztenetik. Hango giroa gogoan

du: txarangak, zezenak, mozorroak... Gainerako herrietan, ez zen inauteririk egiten, debekatuta baitzegoen mozorrotzea, aurpegia estaltzea.

15. Urnietako plazako dantzaldiak

- **Erref:** URN-013/029
- **Iraupena:** 0:01:22. **Hasi:** 00:39:07. **Bukatu:** 00:40:29
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak

Laburpena:

Jaietan, Urnietako plazan musika izaten zen: hasieran, soinua; gerora, gramofonoa. Orduko kantak gogoan ditu. Gazte asko etortzen ziren Andoaindik; eta, pixka bat ikasitakoan, Hernaniko Oialumera joaten ziren. Orduko soinu-jotzailea Eusebio izaten zen.

16. Dantza lotua bekatu zenekoa

- **Erref:** URN-013/030
- **Iraupena:** 0:01:31. **Hasi:** 00:40:29. **Bukatu:** 00:42:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Gaztetako ibilerak

Laburpena:

Dantza lotua debekatuta egon zen garai batean, bekatua zelakoan. Orduan, udaletxe azpira joaten ziren, ezkutuan, mutil-lagunarekin. Lehen, dena zen bekatu; eta orain, ordea, ezer ez.

Transkripzioa

- Baiñon, dantzan baltsian ez zeon ibiltzeik. Ez. Urte batzutan...
- Zeatik ez ba?
- Ez zeolako baltsian ibiltzeik mutillakin, pekatuba zalako. Ze uste dezu? Gu gordeka zea juten giñan, zean azpira, aiuntamentuan azpira. Beste, sueltuan zebiltzanak kanpuan ibiltzen zian, ta guk mutilla [...] bihar bagendun, barrena, ez ikusteagatik.
- Eta han ez al ziñuzten ikusten?
- Ez hainbesteaiño, ez hainbesteaiño, ez hainbesteaiño.
- Harrapatuta zenuten ordun maneja?
- Bai, bai, bai, gehienak in giñun. Ez zuen uzten, ez. Ta gero konfesatzea jun bihar ta beti pekatu tartian, beti pekatu tartian.
- Ordun zer zen pekatua?
- Dena. Zer ez zan esan zazu. Oain nola ez dan... Zer da oain pekatu? Ezer ez oain. Ordun zer ez zan pekatu, ezer ez. Hernanira jun ta baltsian ibilita konfesatzea jun bihar. Ta bi egun bi jai segidan baldin bazian, larunbata baldin bazan jaiya tokatuba, zea, festa tokatuba ta jaiya gu larunbatian dantzan baltsian ibili ta berriz jai goizian konfesatzea, berriz atsaldian Hernanira juteko baltsian ibiltzea.
- Aurrena konfesatu ta geo...
- Hoi da, geo segi berriz'e. Ze in bihar gendun ba? Ez zuen uzten ta. Ze libertadiak izandu dittugun.

17. Antzerkian ibili zenekoa

- **Erref:** URN-013/032
- **Iraupena:** 0:03:17. **Hasi:** 00:42:32. **Bukatu:** 00:45:49
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Antzerkia

Laburpena:

<p>Antzerkian ibili izan da Nati. 'Acción Católica'ko taldean sartu ziren, eta beraien artean antolatutako zituzten antzerkiak, euskaraz. Uste diñat, ya lo creo zen antzezlan haietako baten izenburua. Entseguak egiten zituzten; oroitarazlea edukitzen zuten.</p>

18. 'Las segadoras' antzezlan

- **Erref:** URN-013/033
- **Iraupena:** 0:00:55. **Hasi:** 00:45:49. **Bukatu:** 00:46:44
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Antzerkia

Laburpena:

<p>Las segadoras antzezlan egin zuten, kantuan aritzen ziren; lan hura erdaraz izan zen.</p>

19. Erretiroa eta jardun espiritualak

- **Erref:** URN-013/034
- **Iraupena:** 0:01:56. **Hasi:** 00:46:44. **Bukatu:** 00:48:40
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Elizkizunak eta otoitzak

Laburpena:

Mojetan zeudela, erretiroa izaten zuten Aste Santuan. Bertan egoten ziren: hitz egin gabe, elizan, errezatzen, jan, lo, konfesio orokorra egin, eta etxera. Ezkondu aurretik, Arantzazura joaten ziren jardun espiritualak egitera.

20. Elizaren indarra, baita janzeran ere

- **Erref:** URN-013/036
- **Iraupena:** 0:01:06. **Hasi:** 00:49:02. **Bukatu:** 00:50:08
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Elizaren indarra
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak

Laburpena:

Elizak indar handia zeukan lehen. Behin, lagun bat elizara buruko zapiarekin joan zen, eta apaizak errieta egin zion pulpitutik, mantelina ez eramateagatik. Eskolako uniformeak belaunak eta eskotea tapatu behar zituen.

21. Errazionamendu garaiko jatekoa eta kapritxoak

- **Erref:** URN-013/041
- **Iraupena:** 0:01:42. **Hasi:** 00:58:23. **Bukatu:** 01:00:05
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean
- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa

Laburpena:

Gerra ostean, gosea etorri zen; baina beraiek ondo moldatu ziren, nahiz eta kapritxorik ez izan. Tabernan, batzuek ogi zuria jaten zuten; eta, alde egitean, haiek utzitako apurrak jaten zituzten. Errazionamendua eta kartila eguneroko kontua ziren. Lehen, dilisten arteko harriak kentzen ibiltzen ziren, dilistak jan aurretik.

22. Kanpotik etorritako jendea, pobrea baina oso jatorra

- **Erref:** URN-013/042
- **Iraupena:** 0:01:33. **Hasi:** 01:00:05. **Bukatu:** 01:01:38
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Negozioak, dendak
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Kanpoko jendearekin harremana

Laburpena:

<p>01 00 06 Natik denda jarri zuenean, salmentak nolakoak izaten ziren azaltzen du: gutxika saltzen zuten; askotan, erosketak libretan apuntatzen zituzten, eta hilaren bukaeran etortzen ziren bezeroak zorrak ordaintzera. Kanpotik etorritako jendea pobrea zen, baina oso jatorra, zintzoa.

Transkripzioa

- Ta nik denda jarri nunian'e, hoi da, zean, berrogeita honbeste urte, pues, ez pentsa oain bezela saltzen gendun... Libra erdi bat azukre, libra erdi bat oliyo, ehun gramo tomatia, lata haundi batetik... Holaxe.

- Lata guztik [...]

- Latak izaten zian bost kilokuak o hola, eta libra erdi bat, edo libra bat, edo beren ontziyakin etortzen zian ta. Oliyua're bai libra erdi bat, eta azukria're bai ta... Hola. Ta gero jendiok etortzen hasi zianian, kanpoko jende hau etortzen hasi zanian, ya orduako zeozer gehiyo zeon. Baiño xoxik ez zuen, eta dena apuntatu in bihar izaten zan. Eta eramaten giñun bi libretan, bat harek eta bestiak guk, egunian, egunen eguneko ze gastatzen zuen. Ta geo hillian behin kobratzen zuenian, etortzen zian pagatzea. Majiña bat libreta pasa diñat. beren libretakin etorriko zian, ta hantxe. baiño jende bat jatorragua etorri zan, pobria baiño bai jatorra. Bai. Hillan azkenian fin etorriko zian haik. Nik behiñik behin hala izandu ditut klientiak, oso onak. Esaten det, kastillanuk oso onak neretzat. Etxe batian bost famili ta

egoten zian, basarri batian ta...

- Hura bizimodua.

- Bai, bai, oain kejatzen dira, oain kejatzen dira.

23. Irrati-nobelak entzuteko irrika

• **Erref:** URN-013/044

• **Iraupena:** 0:01:05. **Hasi:** 01:02:20. **Bukatu:** 01:03:25

• **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

• Kultura » Aisia » Hedabideak » Irratia

Laburpena:

Lehen, irрати-nobelak entzuteko irrikan egoten ziren. Edonora joanda ere, irratia eramaten zuten, edo irratia zeukanaren ondoan jartzen ziren.

24. Nesken kortse sozialak

• **Erref:** URN-013/046

• **Iraupena:** 0:01:21. **Hasi:** 01:03:42. **Bukatu:** 01:05:03

• **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

• Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna

Laburpena:

Lehen, emakumeek ezin zuten tabernatan sartu, galtzak jantzi, ilea tindatu, zigarroa erre... Emakume batek ilea tindatzen bazuen, deigarria egiten zen. Donostiara Martutenera dantzara joaten ziren neskak markatuta egoten ziren.

Transkripzioa

- Tabernan sartzeik ba al zeuken emakumeak?

- Ez, ez, ezta... Oain [...]. Gure gaztian'e, gure gazte denboran'e... Ta galtzak jartia? Josus! Hua bai zala pekatua, galtzak jartia. Ta tabakua? Fama txarra harek. Illia tintatzen bazun'e bai: rubia-rubia jartzen baldin bazan'e, ordun'e hoi... Zigarrua erre? Bai, zea.

- Ta illia tintatu're ez e?

- Llamatiboa, oain rubioz in ta... Baiña ordun rubia... Zea.

- Ta rubia baldin bazan berez?

- A, "hombre", rubia baldin bazan ez noski. Baiño beltza izanda zeatzen zana...

- Llamatiboa al zan?

- Bai, hoi da, llamatiboa.

- Baiño rubia zana...

- A, ez, ez, ez, ez, bestelakoa.

- Rubia gutxi egoten zala o?

- Eta Donostia bazian baileta [...] Martutenen, oain kolejiyua dao. Eta hara juten zianak... "Señaladas con el dedo". Gu baiño zaharragoak juten zian.

25. Lehengo gizon-emakumeen janzkera

• **Erref:** URN-013/047

• **Iraupena:** 0:02:42. **Hasi:** 01:05:03. **Bukatu:** 01:07:45

- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak

Laburpena:

Lehen, emakumeek zahar itxura handiagoa zeukaten, etxean gordeta egoten ziren zaharrak. Haien janzkera nolakoa zen azaltzen du.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2025-12-25

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkartea

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com